

merju med Cerkvijo in državo, o njunem poslanstvu in možnostih sodelovanja. Razpravlja tudi o vlogi etičnih meril v medijih.

Posebno poglavje posveča razlagi okrožnic zadnjih dveh papežev: Apostolsko pismo o družini, Sijaj resnice, Evangelij življenja, Centesimus annus in Bog je ljubezen. Posebej oriše poglede na krščansko etiko papežev Janeza Pavla II. in Benedikta XVI.

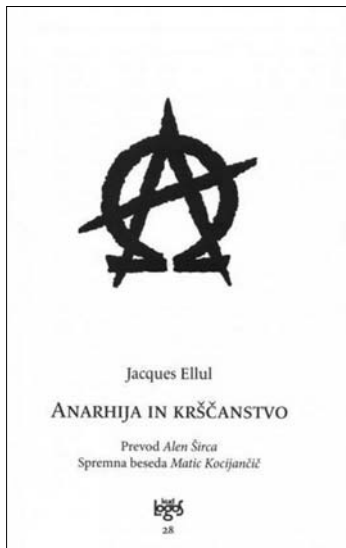
Na koncu poseže v zgodovino in osvetli pojmovanje vesti pri p. Janezu A. Kappusu (1648-1713), ki je deloval v ljubljanskem jezuitskem kolegiju.

Prepričan sem, da bo ta knjiga v veliko pomoč vsakomur, ki si želi jasne in verodostojne predstavitve moralnega nauka Cerkve in je pripravljen, da svojo vest oblikuje v skladu s Svetim pismom in priporočili cerkvenega učiteljstva, ki imata edini zagotovilo Božjega Duha.

Janez Zupet

Jacques Ellul: Anarhija in krščanstvo

Prevod Alen Širca,
spremna beseda Matic
Kocijančič, založba
Kud Logos 2009

Ko v sebi čutite določeno napetost, malodane razdvojenost med dvema nezdružljivima poloma, se to kaže v vaših besedah in predvsem dejanjih. Drugi to opazijo. Vas pa žene naprej, da stvarjem pridete na jasno, da v sebi pomirite nasprotja. Tako je vaše življenje postalo en sam velik projekt. Med take ljudi gotovo sodi tudi Jacques Ellul, avtor knjige *Anarhija in krščanstvo*, ki smo jo pred kratkim dobili tudi v slovenskem prevodu.

Knjiga je namenjena resničnim anarhistom in resničnim kristjanom, a obe-

nem ravno zadosti *predržna*, da jo mogoče ravno ti dvoji najtežje berejo. Zakaj? Ker ne piše o samoumevnem, ampak o tistem, kar je mogoče razumeti le z veliko mero pozornosti za odkrivanje lastne resnice in potrpežljivosti za razumevanje misli drugih. To, o čemer piše Ellul, je najprej osebna izkušnja, ki pa ne želi delati sprave med različnimi oblikami *mišljenja, delovanja in življenjskih drž.* Obenem tudi ne gre za prepričevanje drugih, tako da bi vsi anarhisti nujno morali postati kristjani in obratno, ampak preprosto za poskus razjasnjevanja nekega nesporazuma. Ta naj bi bil po Ellulovem mnenju v tem, da je krščanstvo v svojih različnih usmeritvah (cerkvah) *tankovestno in pogosto* podpiralo avtoriteto države kar naj bi bilo nesprejemljivo, ker je v neskladju z osnovnim svetopisemskim sporočilom.

V prvem delu knjige se tako Ellul najprej loti ugovorov anarhizma proti krščanstvu in obenem že predstavi novo, po njegovem mnenju *krščansko* perspektivo anarhije, ki ima *pred seboj svetlo prihodnost* in privrženec katere je sam. Pri tem izhaja iz preprostega uvida, da je za ljudi, ki vidijo v krščanstvu nasprotnika anarhistične pozicije, to nekaj povsem normalnega, glede na to, da so s časom znotraj krščanskih Cerkva

prednost dobili nekateri zmotni poudarki. Vendar se Ellul pri tem ne ustavi, ampak pravi, da *“bi obsojanje krščanstva in Cerkva s strani anarhistov (in vseh drugih, marksistov, svobodnih mislecev itn.) moralo biti za kristjana spodbuda, naj bolje razume biblično in evan-geljsko sporočilo in naj zaradi teh kritik in boljšega razume-vanja Biblije spremeni svoje ravnanje ter ravnanje svoje Cerkve”* (str. 38). In ravno to počenja Ellul, ko resno vzame vse očitke in jih poskuša razumeti kot priložnost, da drugim pove, zakaj je kristjan. Drugi del je tako namenjen iskanju izvora smisla anarhije v Svetem pismu.

Ellul se najprej loti interpretiranja Stare zaveze ali kot pravi sam – Hebrejske biblije. Prave anarhiste vidi v prerokih, ki so vedno nastopali kot ostri kritiki kraljeve oblasti. Natančneje: *“Prerok je bil, kot bi rekli danes, kratko malo »opozicija«. In ta »opozicija« ni predstavljala ljudstva samega v sebi, ampak Boga”* (str. 57). Obstajala pa je ena izjema, in sicer kralj David, za katerega drug dober poznavalec fenomena anarhizma Vernard Eller pravi, *“da je David čudovit primer anarhije, prvič zato, ker nam neko besedilo (2 Sam 12,7-9) kaže, da ni ničesar storil sam od sebe, ampak je po njem deloval Bog, in da njegova slava ni izhajala od njegove arché, temveč od Božje dobrohotnosti;*

drugič pa zato, ker je med svojim vladanjem storil prav vse tisto, kar bo v poznejših letih pripeljalo do popolnega uničenja izraelskih kraljev ...” (str. 55). Vendar tudi zanj je veljal opomin, izražen v knjigi *Pridigar*, ki je bil sicer namenjen Salomonu: *“Človek vlada nad človekom, da bi ga naredil nesrečnega (8,6)”* (str. 58). Ellul na koncu poglavja še pokaže, da se je zgodba ponovila tudi pod grško in rimsko nadoblastjo, naposled s Herodom. A tedaj nastopi Jezus.

V drugem poglavju je zato pozornost obrnjena na prikaz Jezusovega nasprotovanja sleherni oblasti. Pri tem sta najprej formalno izpostavljena moment nenasilja in enačenja politike in politične oblasti s hudičem, kar je razvidno iz Jezusove druge skušnjave. V nadaljevanju pa gre za izpostavitev petih ključnih stališč, ki vsa temeljijo na Jezusovih izpričanih besedah v evangelijih. Najprej je tu sloviti izrek *“Dajte cesarju”*, s katerim je Jezus po Ellulovem mnenju pokazal na nekaj očitnega, namreč na mejo cesarjeve moči in oblasti. Ta obstaja v kovan-cih (ki so tako ali tako vsi nje-govi), javnih spomenikih, nekaterih oltarjih, to pa je tudi vse. Drugo stališče zadeva Jezusovo perspektivo služabnika (Mt 20,20-28), iz katere veje sledeča Ellulova spodbuda, da nam *“Jezus namreč ne svetuje, naj zapustimo družbo in gre-*

mo v puščavo, ampak naj v njej ostanemo in znotraj nje usta-navljamo skupnosti, ki sledijo drugim pravilom in drugim zakonom” (str. 68). Tretje stališče se nanaša na odlomek Mt 17,24-27, kjer je opisan Jezusov čudež s statêrjem, čigar namen *“je pokazati na popolno neodvisnost Jezusa od kralja, tempeljskih avtoritet itn.”* (str. 69). Naslednje stališče zadeva že prej omenjeno nenasilje in dokazuje, da smo kljub dejstvu oboroženosti nekaterih Jezusovih učencev po Jezusovem zgledu napoteni k nenasilju. Zadnje stališče pa zadeva Jezusovo obnašanje pred velikim zborom, Herodom in končno Pilatom. Tri značilne označbe za Jezusa, ki jih uporabi Ellul, so *molk, obsodba človeške oblasti in provokacija z resničnim kraljestvom, ki ni od tega sveta*. Seveda ostaja Jezus pri tem, ko opozarja na bistvene stvari, nerazumljen.

Delu o Jezusu sledijo poglavja, ki prikažejo držo prvih kristjanov do oblasti. Ellul podrobneje analizira knjigo *Razodetja, Prvo Petrovo pismo* in si naposled ogleda še Pavlova pisma. Za vprašanje anarhizma so gotovo najzanimivejša sledeča, saj na nekaterih mestih izražajo pokornost sleherni oblasti, kakršnakoli že ta pač je. Vendar Ellul se ne da in poskuša pokazati, da tudi ta besedila potrjujejo skriti tok anarhije. Glavno zmoto dosedanjih interpreta-

cij vidi v pretiranem poudarku zgolj enemu stavku, in sicer *"Vsakršna oblast je od Boga"* (Rim 13). Ellulova alternativa je vzporedno branje Pavla v drugih pismih, a najpomembnejše je, da vedno upoštevamo kontekst izrekanja in na koga se besede nanašajo. Njegov zaključek je v tem primeru ravno obraten, namreč da prvotna krščanska misel nikakor ne poudarja konformizma z oblastjo, ampak je stavek o poslušnosti izrečen v kontekstu ljubezni do sovražnikov (sic).

V tem smislu sedaj lahko razumemo prvi dodatek, ki ga vsebuje knjiga, saj gre za prikaz različnih interpretacij odlomka Rim 13,1-2, ki v klasični razlagi navadno potrjujejo absolutno resnico države. Kot alternativni sta predstavljena Karl Barth in Alphonse Maillet. V drugem delu dodatka je tu še osebno pričevanje duhovnika, ki je bil po prepričanju anarhist, torej nekdo, ki je v sebi združil to, kar se na prvi pogled zdi nasprotno.

Ellul v sklepni besedi še enkrat poudari, da mu ni šlo za prepričevanje ne enih in ne drugih, ampak je poskušal pokazati neko skupno usmeritev. Obenem pa si je treba biti na jasnem, kaj klasične anarhiste in kristjane vendarle temeljno razlikuje. Po njegovem mnenju gre za vero v Jezusa Kristusa in razlikovanje v vrednotenju človeške narave.

Knjigo zaključuje spremna beseda Matica Kocijančiča, ki poudari, da je delo pomenljivo zaradi tega, ker Ellul *"obsoja tisto, s čimer sodobni diskurzi običajno napadajo religiozne prakse. S tem doseže, da njegova stališča lahko kritiziramo samo, če poznamo sporočilo Svetega pisma, ne le spisek najpopularnejših manipulacij z njim"* (str. 118). Temu je čisto za konec dodana še biografija in bibliografija avtorja ter spisek priporočenega nadaljnjega branja o temi krščanskega anarhizma.

Vsekakor je Ellulovo delo odlična priložnost, ki slovenskim bralcem ponuja nek nov in globlji uvid v prekrivajoče se dele polj političnega in religioznega.

Tadej Rifel

Božji možje (Des hommes et des dieux, 2010)

Francoski režiser, igralec in scenarist Xavier Beauvois je za film *Božji Možje* (Des hommes et des dieux, 2010) prejel številne nagrade in nominacije, med drugim Grand Prix v Cannesu. Film je posnet po zgodovinskih dogodkih, vendar sega bistveno globlje – v jedro človekove vere, ob tem pa gledalcu nevsiljivo prepušča izbiri, kateri pogled bo izbral: preprostejši dokumentarni, v katerem se zgodba dogaja drugim, ali zahtevnejši eshatološki, kjer se glavna drama dogaja v gledalcu samem in v njegovem odnosu do svoje vere.

Film se odvija v Alžiriji leta 1996, ko so se zaostрили konflikti med muslimanskimi fundamentalisti in ostalim prebivalstvom, ob tem pa je v nepojasnjenih okoliščinah umrla tudi skupina cistercijanskih menihov. Dogajanje je postavljeno v odročno alžirsko vasico, za katero se zdi, da se je ustavila v času. V melodičnem ritmu in toplih, barvitih tonih se nizajo prizori preprostega življenja vaščanov in majhne skupine menihov. Njihovo medversko sožitje in skupne molitve delujejo enako naravno kot njihovo posvetno sodelovanje. V občutenje miru in topline pa začnejo počasi pronicati informacije o nepredstavljivo krutem nasi-